

▶ felhalmozott terményt védtek velük.

A Székelyföld és egyéb tájegységeink, így a nagykunsági kunkapuk nagyobb ismertségre az 1896-os ezredéves kiállítás népművészeti falujában tettek szert. A népművészet iránt fogékony művészek, rajztanárok, építészek, festők, iparművészek keresték fel hazánk ilyen kincsekben különösen gazdag területeit.

Novák József Lajos festőművész, grafikus, rajztanár 1906–1908 között a Jász-Nagykun-Szolnok megyei nagykun településeken rajzolta a tölgyfából készített nagykapukat, és ő fedezte fel a karcagi fedeles kiskapuk különleges szépségét. Anyaga bekerült a Néprajzi Múzeumba, az idők múlásával azonban sokáig elfeledkeztek róla.

A leggazdagabb redemptus családok kerítése téglából és kovácsoltvasból készült, de a mezőváros társadalmának többségét kitevő kis- és középparaszti, a saját földjükön gazdálkodó családok készítették széles deszkából és nagyon vastag tölgyfa culápkából álló kerítéseket. Ezek a magas kerítések, vastag, faragott oszlopok tekintélyt sugároztak, a gazda vagyonosságát, a helyi társadalomban betöltött jelentős szerepét jelezték. Ugyanakkor önállóságukat, egyben zárkózottságukat is mutatta.

A régi nagykunsági kapukon nincsenek feliratok, szövegek. A díszítmények tükrözik azt a világot, amiben a korabeli emberek éltek. A culápkokat tagolják fej, törzs és láb részre, melyek díszítése vésséssel történik. Fűrészelt tetődíszek között a legtöbb az állatfigura vagy állatra utaló jelkép. Középen általában egy fát jelképező növényi elem emelkedik ki és mellette szimmetrikusan elrendezve vannak a kisebb motívumok. Kunhegyesen a koporsó tetejű kapuknak volt divatja.

A fában szegény Alföldön ehhez a Felső-Tisza vidékéről és a közeli Erdély széli hegyekből kereskedők útján szerezhették be az anyagot. Ennek az alapanyagának a beszerzése a trianoni határok meghúzásával megszűnt, a kunkapuk fénykora is leáldozott. A tölgyfát felváltotta az akác, díszítésük egysíkúbbá

vált. Szerencsénkre a régi kapukból hírmondónak szinte minden nagykunsági településen maradt ránk néhány szép munkájú kapu. Asztalosok, ácsok, bognárok voltak elsősorban készítőik, de készültek kalákában is, kimondottan kapukészítő mesterek nem voltak.

Az 1950-60-as évek hoztak változást a kapuk készítésében, ekkortól már speciális készítőik nevét is ismerték, feljegyezték. Majd rendeleti szabályozás akadályozta újabb fából készült kapuk készítését 1990-ig.

Györfi Sándor Kossuth-díjas karcagi szobrászművész Németh Gyula turkológusról készített kunkapuszobra 1990-ben állította ismét a figyelem középpontjába egyedi nagykunsági hagyományunkat, a kunkapu készítését.

Köszönetünket fejezzük ki a kunkapu emlékmű felállításában önzetlenül segítőknek:

- Szabó András polgármester úr kezdetektől fogva támogatta a kunkapu felállításának ötletét, s ezen a helyen való elhelyezését
- Kasza Sándor a kaput rögzítő vaselemeket térítésmentesen adta
- Juhász Mihály és az általa irányított közmunkások gondoskodtak a kapu felállításáról
- Emódi Imre a szállításban közreműködött
- Hálás köszönet az alkotóknak, Czupp Pálnak, Király Ferencnek és Nagy András nagykunkapitánynak!

Kunkapu emlékművünk legmagasabb pontja, Kunhegyes címerállatának, a kecskének a szarva 320 cm magasságban van.

A készítőik álma-vágya, hogy ez az immáron nyitott kapu a kunhegyesieket, az innen elszármazottakat közelebb hozza egymáshoz, összefogásra invitálja, készítse.

Ha módunk és lehetőségünk adódik, jellegtelen kőkerítések helyett készítségünk kunkaput!

Legyünk büszkéek hagyományeltető köztéri alkotásunkra!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Víg Márta

Jászkunkapitányok tanácskozása Kunhegyesen

2020. szeptember 5-én a Jászkunkapitányok éves tanácskozására került sor Kunhegyesen. Az előző évben a kiskunsági Szank település regnáló kiskun kapitányának, Varga Ferencnek és feleségének, a polgármester asszony Katikának vendégszeretettel élvezhették a kapitányok és feleségeik, valamint segítők és megcsodálhatták az új Kiskun emlékhelyet. Korábban Jászapáti adott helyet a rendezvénynek.

Az idei találkozás megszervezését Nagy András regnáló nagykunkapitány vállalta magára Kunhegyes, a Nagykunság nevében. Már a szanki tanácskozáson felhívta a figyelmet arra, hogy 2020-ban 20 éves lesz az újkori nagykunkapitányok választásának szokása, s erről az alkalomból jó lenne megemlékezni. Ezen munkálkodott a Nagykunkapitányok Tanácsának támogatásával és kérte Kunhegyes város önkormányzatának támogatását is, ami nem maradt el.

A járványügyi helyzet bár késleltette a tanácskozás összehívását, de újabb program együttes megvalósítására is adott lehetőséget, hiszen az 1989-ben létesített Kun emlékparkunk Nagy András regnáló nagykunkapitányunk által nemcsak a nagykunkapitányok egy-egy fájával gyarapodott, hanem elkészült ekkorra Györfi Sándor Kossuth-díjas szobrászművész, regnáló jászkun főkapitány alkotása, a nagykunkapitányi emlékkő is, melyet önzetlenül ajánlott fel Kunhegyes város részére. Ezzel a település első nagykun kapitányának, Varga Imrének (1813-1866) is emléket állíthattunk.

A szép őszi nap délelőttjén Szabó András polgármester úr

köszöntő szavai után dr. Bartha Júlia etnográfus avatta fel új köztéri alkotásunkat. A leleplezést Györfi Sándor alkotó, szobrászművész és Varga Imre első nagykunkapitányunk oldalági leszármazottja, Kováts Andrea asszony végezte.

A felemelő esemény hangulatába öröm is vegyült. A rendezvény előtt egy héttel tragikus körülmények között elhunyt első újkori kapitányunk, a kisújszállási Horváth György. Emlékfáját szalagokkal és virágokkal vették körül kapitánytársai és tisztelői.

Ezután közös fényképezésre került sor, melyen a jászkunkapitányok és segítők láthatóak.

A tanácskozás előtt 11 órakor a vendégekkel együtt a kunhegyesi lakosok is megtekinthetik a református templomot helytörténészünk vezetésével.